

1225

c.

875

Handwritten text, possibly a signature or name, written vertically on the left side of the page.

Handwritten text, possibly a signature or name, written vertically on the right side of the page.

Lutterusse

Katehismusse õppetus,

Kiriko-lõppetusse laul

ja

üks kord üks.

Seäl on üllespandud :

- 1) Meie ristiusso õppetusse wiis peatükki.
- 2) Hommiko ning õhto palwed, ja palwed enne ning pärast sömaaega.
- 3) Õppetus melewallast pattud andeks anda ja kinnitada.
- 4) Snsa Lutterusse küsümisse ja kostmisse sannad.
- 5) Koddo-õppetus.
- 6) Laul.
- 7) üks kord üks.

Gegen den Druck dieser Zugabe zu dem kleinen lutherischen Katechismus ist nach vorgängiger Durchsicht von Seiten des Livländischen Evangelisch-Lutherischen Consistoriums nichts einzuwenden.

Riga Schloß, den 26. Septbr. 1855.

Affessor P. Carlblom.

Sekretär Fliedner.

Der Druck wird gestattet.

Dorpat, den 24. October 1855.

Abgetheilter Censor de la Croix.

Meie Kristiusfo Öppetuse
wiis Peatükki.

Essimenne Peatük.

Jummala kümnest Käsfust.

Essimenne Käst.

Minna ollen se Jssand sinno Jum-
mal. Sul ei pea mitte teisi Jummalaid
ollemä minno kõrwas.

Mis se on?

Meie peame Jummalat ülle keige asjade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummala onima
Jssanda nimme ilma asjata suhho wõt-
ma; sest Jssand ei jätta tedda nuhtle-
matta, kes temma nimme kurjaste prugib.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
et meie temma nimme jures mitte ei nea, ei wannu,
ei lausu, ei walleta egga petta; waid et meie sedda
keige hädda sees appi hüame, pallume, kädame ja
täname.

4
Kolmas Käst.

Sinna pead pühhapäwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jummalala saana ei põlga; waid et meie sedda pühhaks peame, heal meel tuleme ja õppime.

Neljas Käst.

Sinna pead omma issa ja omma emma auustama, et sinno kässt hästi käib, ja sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie ommad wannemid ja issandid ei põlga egga wihhast; waid et meie neid auustame, tenime, nende sanna tuleme, ja neid armsaste ja kalliste peame.

Wies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo egga kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja temmale head teme keige ihho hädda sees.

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrarifkuma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kassinaste ja puhaste ellame kõnnette ja teg-

gude fees, ja et iggaüks peab omma abbi kasa armastama ja auustama.

Seitsmes Käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wotta, egga kawwala kauba, egga pettise töga enneste pole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte üllekohyut tunnistama omma liggimesse wasto.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawwalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, keelt ei pekka, egga kurje kõnnesid temma peäle ei tõsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kõnneleme, ja keik asjad heaks kåname.

Ühheksas Käst.

Sinna ei pea mitte himmuustama omma liggimesse kodda.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse pärrandust ehk kodda kawwalusfega ei püa, egga õigusse nimmel enneste pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

Kümn'es Käsk.

Sinna ei pea mitte himmüstama omma liggimesse naest, sullast, ümmardajat, weiksid, egga muud, mis temma pärralt on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse naest, perret egga weiksid ärra ei awwatelle, egga wäggise ei wötta; waid et meie neid maenitseme, et nemmad paigale jäwad, ja tewad, mis nende kohhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal teikist neistsinnatsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Is-sand, sinno Jummal, ollen üks wägga wihhane Jummal, kes wannematte pat-tud nuhtleb laste kätte, kolmandamast ja neljandamast põlwest sadik, kes mind wihkawad. Agga neile, kes mind armastawad, ja minno käksud peawad, teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ähwardab nuhhelda keiki, kes need-sinnatsed käksud ülleastwad; sepärrast peame meie temma wihha kartma, ja mitte nendesinnaste käskude wasto teggema; agga temma tootab armo ja keik head keikile, kes need käksud peawad; sepärrast peame meie tedda ka armastama, temma peäle loot-ma, ja hea melega temma käsko möda teggema.

Teine Peatük. Pühast Nistiussust.

Esimesse Syyetus :

Lomissest.

Minna ussun Jummal se Issa, keigewäggewama taewa ja Ma Poja sisse.

Mis se on?

Minna ussun, et Jummal mind ja keik lomad on lonud, mulle ihho ja hinge, filmad, körwad, ja keik liikmed, moistust ja keik meled on annud, ja weel hoiab; ning peälegi rided, kingad, sömisse ja jomisse, kodda ja maia, naese ja lapse, põllo, weiksid, ja keik wilja, keik ihho ja ello tarwidust ja toidust rohkeste ja iggapääw ka annab, ja keige hädda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja sedda keik teeb temma issalikkust jummalikkust armust ja heldussest, ja ei mitte separest, et minna sedda wäärt ehk teninud ollen; se eest on minno kohhus tedda kita, tännada, tenida, ja temma sanna kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine Syyetus :

Ärralunnostamisest.

Minna ussun Jesusse Kristusse Jummal aino Poia meie Issanda sisse, kes on sadud pühast Waimust, ilmale todud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiusse Pilatusse al, risti lödud, surnud ja mahhamaetud, alla läinud pörgohanda,

kolmandamal päwal jälle üllestousnud
surnust, üleslâinud taewa, istub Jum-
mala omma keigewâggewama Jäsa par-
remal kâel, sedlt temma tulleb kohhut
moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et Jesus Kristus tõsine Jum-
mal, kes ommast Jäsaft iggawest sündinud, ning ka
tõsine innimenne, kes neitsist Mariast ilmale todud,
minno Jäsand on, kes mind ärrakaddunud ja huk-
kamoistetud innimest on peästinud ja lunnastanud
keigest pattust, surmast, ja kurrati wäest, ei mitte
kulla egga hõbbedaga, waid omma pühha kalli wer-
rega, ja omma ilmasüta kannatamisse ja surmaga;
sepärrast et minna temma omma piddin ollema, tem-
ma rikis temma al ellama, ja tedda tenima iggawes-
ses õigusses, waggadusses ja õnnistusses, nenda kui
temma on üllestousnud surnust, ellab ja wallitseb ig-
gaweste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Öppetus :

Pühhitsemisest.

Minna ussun pühha Waimo sisse,
üht pühha ristifoggodust, pühhade osä-
samist, pattude andeksandmist, lihha ül-
lestousmist ja iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja wäest
mitte ei woi Jesusse Kristusse omma Jäsanda sisse
uskuda, egga temma jure sada; waid pühha Waim

9
on mind Ewangeliummi läbbi kutsnud, omma an-
nettega walgustanud, ja öige usso sees pühhitsenud
ja hoidnud; nenda kui temma keige pühha ristikog-
godusse Ma peäl kutsub, koggub, walgustab, püh-
hitseb, ja Jesusse Kristusse jures öige ja aino usso
sees hoiab; sesamma ristikoggodusses temma min-
nule ja keikile usklikkudele iggapääw keik pattud roh-
keste andeks annab, ja wiimsel päwal mind ja keik
jurnud ülesärratab, ja minnule keige usklikkudega
Kristusse sees iggawest ello annab, se on töeste tössi.

Kolmas Peatük.

Pühhas Isa meie Palwest.

Isa meie, kes sa olled taewas, püh-
hitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile
sinno riik, sinno tahtminne sündko kui
taewas, nenda ka Ma peäl, meie iggapä-
wast leiba anna meile tännapäaw, ja
anna meile andeks meie wõllad, kui meie
andeks anname omma wõlglastele, ning
ära sada meid mitte kiufatusse sisse,
waid peästa meid ärra sest kurjast; sest
sinno pärralt on se riik, ning se wäggi,
ning se au iggawest, Amen.

Esimesesed Palwe sannad:

Isa meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Summal tahhab meid se läbbi armolikkult kut-
suda, et meie peame uskma, tedda meie öige Isa ja

meid temma õiged lapsed ollewad, et meie julgeste
ja kindla lotussega tedda peame palluma, nenda kui
armsad lapsed omma armsa isä palluwad.

Esimesenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Jummala nimmi on kül isseenneses pühha;
agga meie pallume sessinnatses palwes, et se ka meie
jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummala sanna selgeste ja puhtaste õppe-
takse, ning meie ka pühhaste kui Jummala lapsed
sedda möda ellame; sedda aita meid, armas taewane
Isä! Agga kes teist wiisi õppetab, ja ellab, kui
Jummala sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie
seas Jummala nimme; se eest hoia meid, armas tae-
wane Isä!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummala riik tulleb kül ilma meie palweta is-
seennesest; agga meie pallume sessinnatses palwes,
et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui taewane Isä omma pühha Waimo meile
annab, et meie temma sanna temma pühha armo
läbbi ussume, ja Jummala mele pärrast ellame siin
aialikkult ja seäl iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka Ma peäl.

Mis se on?

Jummala hea armolinne tahtminne sünnib kül ilma meie palweta; agga meie pallume sessinnatses palwes, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal keik kurja nou ja tahtmist rikkub, ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta Jummal nimme pühhitseda, egga temma riki meie jure tulla, kui on kurrati, mailma ja meie lihha tahtminne; waid kiinitab ja hoiab meid kindlaste ommas saannas ning uskus meie otsani, se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile
tänapääw.

Mis se on?

Jummal annab iggapäwase leiwa kül ilma meie palweta keikile kurja innimestele; agga meie pallume sessinnatses palwes, et temma meile annaks sedda moista, ja tännoga wastowotta meie iggapäwase leiwa.

Mis on iggapäwane leib?

Keik, mis meie ihho toidussaks ja üllespidamisaks tarwis lähhäb: söminne, jominne, rided, kingad, kodda, maia, pöld, weiksed, rahha, warra, wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre, waggad ja truid üllemad, hea wallitsus, hea ilm, rahho,

terwis, aus ello, head söbrad, truid naabred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wöllad, kui meie andeks anname omma wölglastele.

Mis se on?

Meie pallume sessinnatses palwes, et taewane Issa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende pärrast meile sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, egga polle sedda ka mitte teeninud; waid temma tahhaks meile sedda teik armust anda, sest et meie iggapääw paljo patto teme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka süddamest andeks anda, ja heal mehel head tehha neile, kes meie wasto ekfiwad.

Kues Palwe.

Ning ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Mis se on?

Jummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sessinnatses palwes, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, et kurrat, mailm ja meie lihha meid ei petta, egga sada ebbausso, kaksipiddimötlemisse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Mis se on?

Meie pallume sestinnatset palwet kui ühhel hobil, et taewane Issa meid tahhaks peästa keigesugusest ihho- ja hinge-, warrandusse- ja aukahjust, ja wimaks, kui meie surma tunnike tulleb, õnsa otsa meile anda, ja armoga sestinnatsest hädda orrust enese jure taewa wotta.

Wiimised palwe sannad:

Sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest, Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et taewane Issa meie palwed heldeste on wastowõtnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid käsknud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Neljas Peatük.

Pühhasst Ristmissest.

Mis on ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi, waid nissuggune wessi, mis Jummalala käskus on seätud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanna se on?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Matteusse ramato wiimises peatükis:

(28, 19.) Minge ja õppetage keik rahwast, ja ristige neid Jummalaga se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristiminne?

Temma sadab pattude andeksandmist, peästab ärra surmast ja kurratist, ja annab iggawest õnnistust teikile, kes sedda ussuwad, mis Jummalaga sanna ja tootussed kolutawad.

Mis saggused on need Jummalaga sanna ja tootussed?

Kui meie Issand Jesus Kristus üt-
leb Markusse ramato wiimses peatükis:
(16, 16.) Kes ussub, ja kedda ristitakse,
se peab õnsaks sama, agga kes ei ussu,
tedda peab hukka moistetama.

Kuida woib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda töeste mitte, waid Jummalaga sanna, mis weega ja wee jures on, ja usk, mis sed-
dasamma Jummalaga sanna wee sees ussub; sest ilma Jummalaga sanna on wessi paljas wessi, ja ei mitte ristiminne; agga Jummalaga sanna on ta üks rist-
minne, se on üks ello wessi täis armo, ja uesündi-
misse pesseminne pühha Waimo läbbi, kuida pühha Paulus ütleb Titusse ramato kolmandamas pea-
tükis:

Jummal on meid õnsaks teinud ue-
sündimisse pessemisse ja pühha Waimo
uendamisse läbbi, kedda temma on wäl-
jawallanud meie peäle rohkeste Jesusse
Kristusse meie Õnnisteggia läbbi, et

meie temma armo läbbi õigeks tehtud, iggawesse ello pärriaks piddime sama lo-
tusse järrel; se on üks tõssine sanna.

Mis tähhendab nisuggune wee ristminne?

Se tähhendab, et wanna Adam (se on meie pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse ja pattuspöormisse läbbi meie sees ärraupputud sama ja surema, keige patto ja kurja himmudega, ja igga-
päaw jälle ettetullema ja üllestouma se uus inni-
menne, kes õigusses ja puhastusses Jummal ees
peab iggaweste ellama.

Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas rama-
tus Roma rahwale kirjotud, kuendamas
peatükis: Meie olleme Kristussega mah-
hamaetud ristmisse läbbi surma sisse, et,
otsego Kristus on üllesärratud surnust
Issa au läbbi, meie ka nenda peame udes
ellus kaima.

Wies Peatük.

Pühhasi Altari Saakramentist.

Mis on Altari Saakrament?

Se on meie Issanda Jesusse Kristusse tõssine
ihho ja werri, leiwa ja wina al meile ristirahwale
süa ja jua, Kristussest ennesest seatud.

Kus se on kirjotud?

Nenda kirjotawad need pühhad Ewangelistid:
Matteus, Markus, Lukas ja pühha Paulus:

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel, mil tedda ärraanti, wöttis leiba, tännas, murdis ja andis omma Jüingrittele ja ütles: wötke, söge, se on minno ihho, mis teie eest antakse, sedda tehke minno mällestusseks.

Selsammal kombel wöttis temma ka karrika pärrast õhto sömaaega, tännas ja andis omma Jüingrittele ja ütles: wötke, joge keif seält seest, sefinmane karrikas on se uus seädus minno werres, mis teie ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeksandmisses; sedda tehke, ni mittokord, kui teie sest jote, minno mällestusseks.

Mis kasso on meil sestjuggusest sömisest ja jomisest?

Sedda näitwad meile needsinna sed Kristusse sannad: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisses; se on, et meile saakramenti sees pattude andeksandmist, ello ja õnnistust nende sannade läbbi antakse; sest kus pattude andeksandminne on, seäl on ka ello ja õnnistus.

Kuida woib ihholik söminne ja jominne nisuggused sured asjad tehha?

Söminne ja jominne ei te sedda töeste mitte, waid need Kristusse sannad: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisses; need sannad on ihholikko sömisse ja jomisse jures kui üllem asfi saakramentis, ja kes needsammad sannad ussub, sel on, mis nemmad tunnistawad, pattude andeksandminne.

Kes võttab ausaste, seinnatse saakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest ennast walmistama, on üks kaunis wäljaspidine kombe; agga se on öiete ja hästi walmistud, kellel usk on nendeseinnaste Kristusse sannade peäle: mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse pattude andeksandmisses; agga kes neidsinnatsid sanno ei ussu, ehk kaksipiddi mötleb, se ep olle mitte wäärt, egga hästi walmistud, sest se sanna: teie eest, tahhab selged usklikud süddamed.

H o m m i k o P a l w e .

Ünnistago mind Jummal Issa, Poeg, ja pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Issa, Jesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind minnewal ösel olled armolikkult hoidnud ja kaitstud keige ihho ja hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ja mahhajätta; ning anna mulle andeks keik minno pattud ja eksitused, misga minna sind ollen wihhastanud; kaitse ja hoia mind seinnatsel päwal armolikkult keige patto, kurja ja kahjo eest, et keik minno mötte, sanna, teggo ja ello woiks sinno mele pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ja hinge, meie üllema wallitseja ja keik muud üllema, meie wannemad, suggulased,

waenlased, keik ristirahwast, ja keik, mis mul on, sinno holeks; sinno pühha Waim wallitsego mind, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei sa. Amen.

Palwed enne Sõmaaga.

Keikide silmad lootwad, Issand, sinno peäle, ning sinna annad neile nende roga ommal aial. Sinna teed lahti ommad helded ja rohked käed, ja täidad keik, mis ellab, hea melega.

Au olgo Jummalale, Issale, Poiale, ja pühha Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled, n. t. s.

Teine:

Issand Jummal, taewane Issa, õnnista meid ja needsinnaatsed sinno aännid, mis meie sinno rohkest armust wasto wöttame Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, Amen.

Kristus ütleb: Innimenne ei ella mitte üks-päinis leiwast, waid iggauhhest sannast, mis Jum-mala juust läbbi käib, Amen.

Palwed pärast Sõmaaga.

Tännage Issandat, sest temma on hea, ning temma heldus kestab iggaweste, kes keige lihhale roga annab, neile waestele nende sõmist annab, neile norile kaarnaile, kes tedda appi hüüdwad. Temmal ep olle römo hobbose wäest, egga me-lehead ühhegi luist; Issandal on melehea neist, kes tedda kartwad ning temma armo peäle lootwad.

Au olgo Jummalale Issale, Poiale, ja pühha Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled, n. t. s.

Teine:

Meie tänname sind, Issand Jummal taewane Issa, Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, keige sinno ande ning heateggemisse eest, kes sinna ellad ning wallitsed iggaweste, Amen.

Teine:

Jummal olgo kidetud ja tännatud sömisse ja jomisse ning temma kalli sanna eest; temma andko meile eddespiddi meie iggapäwast leiba, ja önnistago meid ka hinge polest Jesusse Kristusse meie Issanda läbbi, Amen.

Issand, sinno suur nimmi olgo kidetud nüüd ja iggaweste, Amen.

Shto Palwe.

Önnistago mind Jummal Issa, Poeg ja pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas taewane Issa, Jesusse Kristusse sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et sinna mind tännasel päwal olled armolikkult hoidnud ja kaitnud keige ihho ja hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armo, et minna woiksin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ja mahhajätta, ning anna mulle andeks keik minno pattud ja eksitused, misga minna sind ollen wihhastanud; kaitse ja hoia mind selfinnatsel ösel armolikkult keige patto, kurja ja kahjo eest, et

keik minno mötte, sanna, teggo ja ello woiks sinno mele pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ja hinge, meie üllema wallitseja ja keik muud ülle-
mad, meie wannemad, suggulased, waenlased, keik ristirahwast, ja keik, mis mul on, sinno holeks; sinno pühha Waim wallitsego mind, sinno pühha Ingel olgo minno jures, et kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei sa, Amen.

Öppetus melewallast pattud an- deks anda ja kinnitada.

Mis on pattude andeksandmisse ja kinnitamisse melewald?

Pattude andeksandmisse ja kinnitamisse melewald on se woimus, mis meie Issand Jesus Kristus Ma peäl armoöppetusse kulutamisse on seädnu, neile pattustele, kes pattust pöörwad, pattud andeks anda, ja neile, kes pattust ei pöra, pattud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: 20, 21—23. Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wõtke pühha Waimo; kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, kellele teie ial pattud kinnitate, neile on need kinnitud.

Mis kasso sadab se melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need an-

deks antud; se on, et pattud andeks antakse usklikkudele Jeesusse Kristusse nimel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatnud, et usk finnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pattud on andeks antud, siis südda usso läbbi rahho tunneb.

Kuida woib innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi pattud andeks anda issiennesest ehk ommast wäest, waid ammeti polest ja Issanda Jeesusse Kristusse kässo peäle, nenda kui need sannad tunnistawad: Wötke pühha Waimo; kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud. Sest otsego Inimesse Poial Ma peäl melewalda on, pattud andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliummi ehk armoöppetusse kuulutamisse ammetile annud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Luk. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antama?

Neile, kes omma patto hädda töeste tundwad, kahhetsewad, allandlikko ja usklikko süddamega üllestunnistawad, ja Jeesusse Kristusse pärrast armo ja rõmustamist ihhaldawad; sest nenda ütleb Issand Jeesus selle alwatud wasto: Olle rahhul, minno poeg, sinno pattud on sulle andeks antud; (Matt. 9, 2.) ja patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno usk on sind aitnud, minne rahhoga. Luk. 7, 48. ja 8, 48.

Kellele peab pattud finnitama?

Keikile, kes pattust ei hõra, egga ussu mitte,

waid kes melega patto sisse jäwad ellama ja keik head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Issand Jesus Kristus õppetab, Matt. 18, 15. Kui sinno wend sinno wasto eksib, siis minne, ja nomi tedda sinno ja temma keskes ükspäinis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kasuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keik assi kahhe ellik kolme tunnistaja suus seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui temma koggodustki ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja tõlner.

Misfuggused pattud peab üllestunnistama?

Jummalala ees peab inimenne ennast keikipiddi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, misga temma teadmatta eksinud, nenda kui meie Issa meie palwes teme; agga õppetaja ees tulleswad need pattud üllestunnistada, mis meie teame ja ommas südames tunneme.

Misfuggused pattud need on?

Siin pead sinna omma ello ja kombes läbbikatsuma Jummalala kümne kässõ järrele, olgo sa isä ehk emma, poeg ehk tüttar, isäand ehk emmand, perremees ehk perrenaene, sullane ehk ümmardaja; kas sa olled olnud sannakuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud sanna ehk tõga, kas sa olled warrastanud, holetõ ja wihhane olnud, ebbausko piddanud, roppus ellus ellanud ja walletanud, ja kahjo teinud.

Õnna Lutterusse Küssimise ja kost- mise saavad.

1. Kas sa usjud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun; ma ollen pattune.

2. Kust sa sedda tead?

Jummala kümnest käesust; neid ei olle minna mitte piddanud.

3. Kas sinna kahhetjed ommad pattud?

Jah minna kahhetjen, ja se teeb mulle wägga haiget, et minna Jummala wasto ollen ekfinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Jummala wiha, aialikko surma, ja iggawest hukkatust.

5. Kas sa usjud õnsaks sada?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle pead sinna lootma?

Omna armsa Issanda Jesusse Kristusse peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummala Poeg, tõsine Jummal ja tõsine innimenne.

8. Dns ennam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks. 1 Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud pattude andeksandmisseks.

10. Dns Issa ka sinno eest surnud?

Ei olle, sest Issa on Jummal, ja pühha Waim ka; agga Boeg on tõssine Jummal ja tõssine inimenne, kes minno eest on surnud, ja omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühha armoõppetusssest ja saakramenti sannadest, ja temma ihhust ja werrest, mis mulle saakramentis on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Issand Jesus Kristus sel ösel — ja need teised sannad.

13. Kas sinna siis ussud, et saakramentis Kristusse tõssine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mikspärrast ussud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtke, söge, se on minno ihho; joge keit seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho söme, ja temma werd jome, ja nenda sedda panti wöttame?

Meie peame temma surma ja werre ärrawallamist kulutama ja se peäle mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni mittokord, kui teie sedda tete, minno mällestussseks.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mäletama ja sedda kulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis Jesus Kristus, tõssine Jummal ja inimenne, ja et meie õiget hirmo tunneme omma pattude pärrast, ja neid

raškels arwame, ja ükspäinis Kristussest rõmustame, ja nenda sesamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis fundis Kristust sinno pattude eest surema ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Issa, minno, ja keikide pattuste wasto, nenda kui kirjotud on. Joan. 14, 31. Rom. 5, 6—8. Kalat. 2, 20. Ewes. 5, 2.

18. Mikspärrast tahhad sinna Jummalala laua jure miina?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest armust minno pattude pärrast on surnud, kuidas ööldud on, ja et minna temmast ka õppin Jummalat ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab ristinnimest fundima jaggedaste Altari saakramenti wõtma?

Jummalala polest peab tedda fundima Kristusse käst ja tootus, pärrast ka temma omma hädda, mis tedda waewab, mis pärrast nisuggune kästminne, kutsminne ja tootaminne sünnib.

20. Mis peab inimenne teggema, kui temma nisuggust hädda ei tunne, egga iggatse se saakramenti järtele?

Sel ei olle parremat nou, kui et temma 1) omma süddant läbbikatsub, weelaks temmal pattust lihha ja werd on, ja ussub, mis pühha kirri kulutab. Kalat. 5, 16. 17. Rom. 7, 18.

2) Et temma tähhele panneb, weelaks temma mailmast on, ning moistab, et temmal patto ja hädda ei pudu, nenda kui kirri ütleb: Joan. 15, 18—20; 16, 8—20. 1 Joan. 2, 15. 16; 5, 4. 5.

3) Siis leiab temma ka kurratit ennese ümbert, kes walle ja tapmisfega ööd ja päwad seest- ja wäl-

jaspidi tedda rahhule ei jätta, nenda kui kirri tunnistab: Joan. 8, 44. 1 Petr. 5, 8.

Koddo Öppetus.

Ehk monningad pühha kirja tunnistused keigesugguste inimeste maenitusseks üllespandud, kuidas nemmad peawad omma ammeti üllespidama, ja mis nende kohhus on tehha.

Piiskopide ehk üllewaatjate ja Öppetajate kohhus.

Kogodusse üllewaatja peab ollema laitmatta, ühhe naese mees, kassin, moistlik, puhtaste ehhitud, woõraste wastowõtja, kes kõlbab õppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte roppo kasso püüdja, waid kes järrele annab, ei mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahne, kes omma maiarahwa ülle hästi watab, kes ommad lapsed peab sannakuulmisses keige tõsise wiisiga: (sest kui kegi omma ennese maiarahwa ülle ei märka üllewaatja olla, kuidas woib temma Jummalaga kogodusse eest hoolt kanda?) ei mitte sesuggune, kes usko hilja wastowõtnud. 1 Tim. 3, 2—6.

Kes kinnipeab sest ustawast sannast minno õppetusse järrele, et ta woiks wäggew olla, ni hästi maenitsema terwe õppetusse läbbi, kui ka neid, kes wastoräkiad on, nomima. Tit. 1, 7—9.

Kuuljate kohhus omma Öppetajate wasto.

Nenda on ka Issand seädmud neile, kes armoõppetust kuulutawad, et nemmad armoõppetussest peawad ellama. 1 Korint. 9, 14.

Kedda õpetakse sannaga, se jaggago keik head

sellele, kes tedda õppetab. Ärge eksi mitte, Jummal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi üllespiddawad, peab kahhewõrra auustusse wäärt petama, keigeennamiste neid, kes tööd tewad sannas ja õpetusfes. Sest kirri ütleb: Sinna ei pea mitte härja suud kinnisidduma, kes pahmast tallab, ja: üks töteggia on omma palga wäärt. 1 Tim. 5, 17. 18. Luk. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wöttate nisuggusiks, kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tööd tegewad, ja teie üllewaatjad on Issanda sees, ja teid maenitsewad; ja et teie wöttate neid üpris wägga armsaste piddada nende tö parrast. Piddage rahho issekeskis. 1 Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhatajad ja wõtke nende sanna, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nenda kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhkades; sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Ilmalikko üllematte fobhus.

Agga hing heitko ennast üllematte alla, kellel keigeüllem melewald on; sest üllemad ep olle muido kui Jummalast; agga kes üllemad on, need on Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto panneb, se panneb Jummalala seadmisse wasto: agga kes wastopannewad, need saatwad isseenneste peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna moõka ilmaasjata; sest temma on Jummalala tener, kättemaksja, nuhhelda sedda, kes kurja teeb. Rom. 13, 1. 2. 4.

Üllamatte Fohhus ülle matte wasto.

Andke Keisrile, mis Keisri fohhus, ja Jummalale, mis Jummalala fohhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allaheidate, ei mitte ükspäinisi nuhtlusse, waid ka süddame tunnistusse pärrast. Sepärrast makske ka makso; sest nemmad on Jummalala sullased, kes otse se eest murret kandwad. Siis tassuge nüüd keikile, mis teie fohhus on; makso, kellele makso, tollirahha, kellele tollirahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulleb anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige eesite, et peab tehtama pallumisõ, palwesid, pallumisõ teiste eest, ja tännamisõ keikide innimeste eest, kuningatte ja keikide eest, kellel keigeüllem melewald on, et meie rahholist ja tassast ello woiksimme ellada keige Jummalafartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalala meie õnnisteggia melest. 1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Tulleta nende mele, et nemmad würstide, ja ülle matte wasto allandikkud on, nende sanna wötwad kuulda, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige innimeste seädmisse alla, Issanda pärrast, olgo kuninga kui üllema alla, ellit pealikkutte, kui nende alla, kes temmast on läkkitud, kurjateggiattele kül nuhtlusseks, agga heateggiattele kitusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbiellorahwa Fohhus.

Teie mehhed, ellage omma näestega targaste, ja tehke naesterahwale kui nödrama astijale au, nenda

kui neile, kes ka armo ello päriiad on, et teie pal-
wesid ärra ei keelta. 1 Peetr. 3, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ja ärge
sage wihhaseks nende wasto. Koloss. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna, kui Is-
sanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna wöttis
kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle lapsiks teie
ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirmo ei
karda. Ewes. 5, 22. 1 Peetr. 3, 1. 6.

Laste-Wannematte Kohhus.

Issad, ärge ärritage mitte omma lapsi wihhale,
et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid
karristamisses ja Issanda maenitsemisses. Ewes.
6, 4. Koloss. 3, 21.

Laste Kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Is-
sanda sees, sest se on õige. Muusta omma issa ja
emma: (se on esimenne kässofanna tootussega :) et
sinna kässti woiks hästi käia, ja sinna woiksid kaua
ellada Ma peäl. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Verrewannematte Kohhus.

Issandad, tehke sedda sullastele, mis õige ja
kohhus on, ja jätke ähwardamist mahha, ja teädke,
et ka teil ennestel Issand taewas on, ja temma ei
pea enam luggu ühhest kui teisest. Ewes. 6, 9.
Koloss. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, päiliste ja teoliste Kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie is-
sandad on lihha polest, kartusse ja wärristussega,

omma süddame waggadusfes, nenda kui Kristusse fanna; ei mitte silmakirjaks tenides, kui need, kes innimeste mele pärrast püüdwad olla, waid kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal mehel Issandat teniwad, ja mitte inimesi, ja teädke, mis head kegi ial saab teinud, sedda temma saab Issanda käest, olgo sullane ehk wabbat innimenne. Ewes. 6, 5. 6. 7. 8. Koloss. 3, 22.

Nore rahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikud, agga keik olge teine teise wasto allandikud, ja ehhitage ennast seestpidi allandikko melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandikuike annab temma omma armo. Siis allandage ennast nüüd Jummal wäggewa käe alla, et temma teid woiks üllendada öigel aial. 1 Peetr. 5, 5. 6.

Lesknaeste kohhus.

Kes töeste lesknaene on, ja üksi järrele jänud, selodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pallumiste ja palwette sisse ööd ja päwad: agga kes lihha himmus ellab, se on ellawalt surnud. 1 Tim. 5, 5. 6.

Iggaühhe ristiinnimesse kohhus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui isseennast. Sellesinnatse fanna sisse on keik käsud ühte pandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumissi keikide innimeste eest. 1 Tim. 2, 1.

Kui iggaüks teeb omma tööd,
Siis on keik asjad maiaš hääd.

P a u l ,

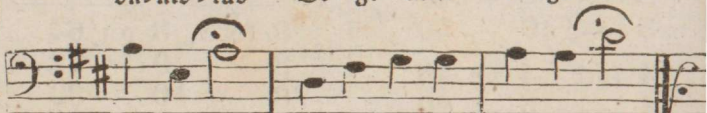
mis kirrifo lõppetuseses sünnib laulda.

1. Hoia meid ja õn-nis-ta Sin = no pal-le
Omma kal-li ar-mo-ga

õn-nis-tus Ol-go meie valgustus.

2. Anna omma rahho ka Iggapääv ja lõp-matta, Siis wiib pühha Waim meid tõest Jesu hõlma iggawest.

3. Amen, Amen, Amen Jesu nimme kiitkem Meie Issand olled sa, Esimenne, wiimne ka.

Numrid:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

üfs ford üfs.

1 ford	1 on	1
2 —	2 —	4
2 —	3 —	6
2 —	4 —	8
2 —	5 —	10
2 —	6 —	12
2 —	7 —	14
2 —	8 —	16
2 —	9 —	18
2 —	10 —	20
3 ford	3 on	9
3 —	4 —	12
3 —	5 —	15
3 —	6 —	18
3 —	7 —	21
3 —	8 —	24
3 —	9 —	27
3 —	10 —	30
4 ford	4 on	16
4 —	5 —	20
4 —	6 —	24
4 —	7 —	28
4 —	8 —	32
4 —	9 —	36
4 —	10 —	40

5 ford	5 on	25
5 —	6 —	30
5 —	7 —	35
5 —	8 —	40
5 —	9 —	45
5 —	10 —	50
6 ford	6 on	36
6 —	7 —	42
6 —	8 —	48
6 —	9 —	54
6 —	10 —	60
7 ford	7 on	49
7 —	8 —	56
7 —	9 —	63
7 —	10 —	70
8 ford	8 on	64
8 —	9 —	72
8 —	10 —	80
9 ford	9 on	81
9 —	10 —	90
10 ford	10 on	100
10 —	100 —	1000

1658